

**POWIAT
WOŁOMIŃSKI**

Sprawozdanie

(lata 2022-2023)

z realizacji

POWIATOWEGO
PROGRAMU OPIEKI
NAD ZABYTKAMI POWIATU
WOŁOMIŃSKIEGO NA LATA
2022-2025

Opracował:
Wydział Kultury i Ochrony Zabytków

1. PODSTAWA PRAWNA

Działając zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 7 ustawy o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. 2024 poz. 107) i wynikającej z niej zadań publicznych o charakterze ponadgminnym w zakresie kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz równolegle, w myśl art. 87 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 840 z późn. zm). Rada Powiatu w Wołominie Uchwałą nr XXXIX-384/2021 z dnia 25 listopada 2021 roku, przyjęła „Powiatowy program opieki nad zabytkami na lata 2022-2025”.

Obowiązek opracowania i wdrożenia programu opieki nad zabytkami wynika z art. 87 pkt 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 840 z późn. zm).

Realizując obowiązek wynikający z art. 87 pkt 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, Zarząd Powiatu w Wołominie przedstawia sprawozdanie po upływie dwóch lat z realizacji programu za okres 2022-2023. W sprawozdaniu ujęto działania podejmowane w celu ochrony dziedzictwa kulturowego na tym terenie, wynikające z przyjętych w Programie głównych celów priorytetowych, którymi są:

PRIORYTET I: Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego, jako element rozwoju gospodarczo-społecznego powiatu wołomińskiego.

PRIORYTET II: Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości kulturowej mieszkańców powiatu wołomińskiego.

Zakres działania powiatu względem dziedzictwa kulturowego określa ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. 2024 poz. 107), która w art. 4 wskazuje powiat jako jednostkę wykonującą określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym w zakresie m. in. kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

2. ZAŁOŻENIA PROGRAMU

Przedmiotem Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami Powiatu Wołomińskiego (PPOnZ) jest problematyka ochrony dziedzictwa kulturowego w ramach powiatu. Niniejsze opracowanie stanowi częściowe sprawozdanie (za lata 2022-2023) z realizacji Powiatowego programu opieki nad zabytkami Powiatu Wołomińskiego na lata 2022 – 2025, który został przyjęty uchwałą nr XXXIX -384/2021 Rady Powiatu Wołomińskiego z dnia 25 listopada 2021 r.

PPOnZ został zaktualizowany w zakresie potencjału dziedzictwa kulturowego i źródeł finansowania oraz dostosowany do zmieniających się realiów dotyczących opieki nad zabytkami w części analizy SWOT, celów i działań.

Szczegółowe cele powiatowego programu opieki nad zabytkami zawarte są w art. 87 ust. 2 ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, należą do nich:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie zadań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem zabytków;
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami. W świetle powyższych wytycznych, opracowano dokument przedmiotem, którego jest ochrona dziedzictwa kulturowego znajdującego się w granicach administracyjnych Powiatu Wołomińskiego.

PPOnZ zgodny jest z następującymi dokumentami:

- **Strategia Rozwoju Powiatu Wołomińskiego do 2025 roku** (dokument, który systematyzuje wiedzę o Powiecie, wyznacza długofalowe kierunki jego rozwoju oraz wskazuje działania, których realizacja przyczyni się do rozwoju całego obszaru, stan docelowy, do którego Powiat powinien dążyć w kolejnym okresie programowania)
- **Strategia Zrównoważonego Rozwoju Turystyki Powiatu Wołomińskiego na lata 2022 – 2030** powstała na mocy UCHWAŁY NR LV-509/2022 RADY POWIATU WOŁOMIŃSKIEGO z dnia 20 grudnia 2022 r.

3. CHARAKTERYSTYKA ZASOBÓW ZABYTKOWYCH NA TERENIE POWIATU WOŁOMIŃSKIEGO

Zgodnie z art. 7 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. **formami ochrony zabytków są:**

- wpis do rejestru zabytków;
- wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa;
- uznanie za pomnik historii;
- utworzenie parku kulturowego;
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Na obszarze powiatu wołomińskiego nie występują pomniki historii, natomiast występują pozostałe formy ochrony zabytków.

ZABYTKI O NAJWYŻSZYM ZNACZENIU DLA POWIATU

- Dwory i pałace (zespoły folwarczne):
 - pałac w Chrzęsnem 1635 r.
 - pałac w Woli Rasztowskiej z XVIII w., XIX w., odbudowa 1953 r.,
 - dwór w Chajętach (Jaktorach) klasycystyczny poł. XIX w.,
 - pałac w Ślęzanach eklektyczny 2 poł. XIX w.,
 - Dom nad Łąkami w Wołominie,

– Zespół dworski Kotarbińskich (wcześniej Zamojskich) w Jadowie.

- Obiekty sakralne:

– kościół św. Trójcy w Kobyłce z 1742 r., pojezuicki późnobarokowy,

– kolegiata w Radzyminie z 1773-1780 r.,

– kościół parafialny neogotycki i drewniana plebania w Dąbrówce z 1881-1884 r.,

– kościół neogotycki proj. J. Dziekońskiego w Jadowie z 1882-1886 r.,

– kościół w Klembowie 1823-1829 r.

- Obiekty związane z „Cudem nad Wisłą” – Bitwą Warszawską 1920 roku:

– cmentarz wojenny wraz z kaplicą w Ossowie,

– cmentarz wojskowy w Radzyminie.

- Obiekty użyteczności publicznej i przemysłowe:

– dawny szpital wojskowy, później starostwo, internat, 1830 r., proj. H. Marconi, Radzymin,

– dawniej Instytut Nauczycieli Elementarnych, ob. LO – proj. A. Corazzi z 1843-1844, Radzymin,

– zespół zabudowań dawnej fabryki Briggsów w Markach.

Inne:

– Dawniej Schronisko dla Nauczycielek w Zielonce, 1908 r., autor Stefan Szyller (proj. Zachęty, Gmachu Politechniki Warszawskiej) obecnie Dom Pomocy Społecznej.

**OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW ORAZ UJĘTE W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW,
KTÓRYCH POWIAT WOŁOMIŃSKI JEST WŁAŚCIELEM LUB WSPÓŁWŁAŚCIELEM**

OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW	
1	Instytut Nauczycieli Elementarnych, 1843-44 r., proj. Antonio Corazzi, ob. Liceum Ogólnokształcące im. C. K. Norwida w Radzyminie ul. Konstytucji 3 Maja 26 W obiekcie przeprowadzane są sukcesywne remonty, w 2017 r. nastąpiła rozbudowa szkoły.
2	Zespół pałacowo-parkowy w Chrzėsne, dwór (pałac) późnorenesansowy z 1635 r. wraz z wyposażeniem architektonicznym i plastycznym wnętrza oraz park – przykład XVII-wiecznego założenia parku krajobrazowego na Mazowszu.

	W latach 2009-2014 był przeprowadzony gruntowny remont i adaptacja na cele edukacyjno-kulturalne, w 2019 r. obiekt został wyróżniony w konkursie Zabytek Zadbane w kat. B.
3	Parowóz TY2-1226 wraz z tendrem, wyprodukowany przez BEMAG w 1943 r., obecna lokalizacja Zespół Szkół Technicznych w Tłuszczu ul. Radzywińska 2 W 2018 r. przeprowadzone zostały prace konserwatorskie parowozu z przeznaczeniem do na prezentacji torze ekspozycyjnym.
OBIEKTY UJĘTE W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTEKÓW	
4	Budynki poprzemysłowe – fabryka, 1 ćw. XX w (przed 1914 r.), obecnie siedziba samorządowej instytucji kultury – Powiatowego Centrum Kultury Fabryczka, ul. Orwida 20. Tzw. Fabryczka ok. 10 lat temu przeszła gruntowny remont.
5	Dawne schronisko dla emerytowanych nauczycielek, 1902 r., autor Stefan Szyller, obecnie Dom Pomocy Społecznej w Zielonce, ul. Poniatowskiego 29. MWKZ rozpoczął procedurę wpisania obiektu do rejestru zabytków.

3.1 ZABYTKI NIERUCHOME WPISANE DO REJESTRU ZABYTEKÓW

Na terenie powiatu wołomińskiego znajduje się 85 zabytków nieruchomych, wpisanych do rejestru zabytków, w tym: 3 stanowiska archeologiczne (Tabela nr 3). Są to jedne z najcenniejszych elementów krajobrazu kulturowego na terenie powiatu. Obiekty te objęte są wszelkimi rygorami prawnymi wynikającymi z treści odpowiednich aktów prawnych, w tym przede wszystkim - rygorami ochrony konserwatorskiej wynikającymi z przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Wszelkie działania podejmowane przy tego typu obiektach wymagają pisemnego pozwolenia Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Liczba zabytków wpisanych w poszczególnych gminach powiatu kształtuje się następująco:

– gmina Dąbrówka – 6,

- gmina Jadów – 7 (+ 1 stanowisko archeologiczne)
- gmina Klembów – 4,
- gmina Kobyłka – 3,
- gmina Marki – 22,
- gmina Poświętne – 1
- gmina Radzymin – 12 (+2 stanowiska archeologiczne),
- gmina Strachówka – 2,
- gmina Tłuszcz – 10,
- gmina Wołomin – 9,
- gmina Ząbki – 4,
- gmina Zielonka – 4.

ZABYTKI NIERUCHOME

LP	GMINA/ DZIELNICA	MIEJSCOWOŚĆ	ADRES	OBIEKT	DATOWA NIE	EWIDENCJA	NR REJES T RU
1	Dąbrówka	Chajęty (Jaktory)		dwór	ok. 1827, 1912	1984	487
2	Dąbrówka	Chajęty (Jaktory)		park	XIX w.	1983	487
3	Dąbrówka	Dąbrówka	Kościelna 30	plebania	1905	1984	1280
4	Dąbrówka	Dąbrówka		kościół pw. Podwyższenia Krzyża	1881-1884	1984	470
5	Dąbrówka	Ślężany		park	XVIII/XIX w.	1977	412
6	Dąbrówka	Ślężany		pałac	I. 80-te XIX w., przed 1914	1994	412
7	Jadów	Jadów	Jana Pawła II 23B	oficyna z zespołu dworskiego	2 poł. XIX w.	1994	973
8	Jadów	Jadów	Jana Pawła II 23B/25	zespół dworski składający się z: dworu, oficyny, obory, spichlerza oraz parku	2 poł. XIX	1994	973
9	Jadów	Jadów	Jana Pawła II 23B/25	obora z zespołu dworskiego	XIX/XX w.	1994	973

10	Jadów	Jadów	Jana Pawła II 23B/25	spichlerz z zespołu dworskiego	k. XIX w.	1994	973
11	Jadów	Jadów	Jana Pawła II 25	dwór z zespołu dworskiego	ok. 1860	1994	973
12	Jadów	Jadów	pl. Dreszera 11/11 Listopada 2	kościół pw. Znalezienia Krzyża Św.	1882-1886	2005	972
13	Jadów	Jadów		park podworski (pozostałości)	2 poł. XIX w.		973
14	Klembów	Klembów		kościół parafialny pw. Św. Klemensa papieża męczennika	1829	1984	411
15	Klembów	Klembów		cmentarz rzym.-kat.-najstarsza część	1885	Nie datowana	234
16	Klembów	Wola Rasztowska	Szkolna 9	park	1673 (1953)	1977	419
17	Klembów	Wola Rasztowska	Szkolna 9	pałac Łuszczewskich	1673 (1953)	1984	419
18	Kobyłka	Kobyłka	Kościelna 2	kościół św. Trójcy pojezuicki	1741-1754	1981	1047/ 23
19	Kobyłka	Kobyłka	Pieniążka	cmentarz rzym.-kat. wraz ze starodrzewem	zał. 1803	1992	1466
20	Kobyłka	Kobyłka	Rumuńska 2	dom jednorodzinny	pocz. XX w., rozbudowa: ok. 1920	1981	766
21	Marki	Marki	Fabryczna 2	budynek d. szkoły elementarnej	1895	1998	769
22	Marki	Marki	Piłsudskiego 93 (d. Świerczewskiego)	kościół pw. Niepokalanego Poczęcia NMP (wraz z zielenią i ogrodzeniem)	1897-1899	2013	1289
23	Marki	Marki	Piłsudskiego al. 96 (d. Świerczewskiego)	park krajobrazowy przy pałacu Bryggsa	poł. XIX w.	1977	1208
24	Marki	Marki	Piłsudskiego al. 96 (d. Świerczewskiego)	pałac Bryggsa (Briggsa)	1884-1894	1992	1208

25	Marki	Marki	Barska 2	zespół budowlany osiedla robotniczego przy fabryce Braci Briggsów – dom wielorodzinny	1883-1885	2012	1238
26	Marki	Marki	Barska 4	zespół budowlany osiedla robotniczego przy fabryce Braci Briggsów – dom wielorodzinny	1883-1885	2012	1238
27	Marki	Marki	Barska 6	zespół budowlany osiedla robotniczego przy fabryce Braci Briggsów – dom wielorodzinny	1883-1885	2012	1238
28	Marki	Marki	Jasna 5	zespół budowlany osiedla robotniczego przy fabryce Braci Briggsów – dom wielorodzinny	1883-1885	2012	1238
29	Marki	Marki	Jasna 7	zespół budowlany osiedla robotniczego przy fabryce Braci Briggsów – dom wielorodzinny	1883-1885	2012	1238
30	Marki	Marki	Piłsudskiego 35	zespół budowlany osiedla robotniczego przy fabryce Braci Briggsów – dom wielorodzinny	1883-1885	2012	1238
31	Marki	Marki	Piłsudskiego 37	zespół budowlany osiedla robotniczego przy fabryce Braci Briggsów	1883-1885	2012	1238

				– dom wielorodzinny			
32	Marki	Marki	Piłsudskiego 39	zespół budowlany osiedla robotniczego przy fabryce Braci Briggsów – dom wielorodzinny	1883-1885	2012	1238
33	Marki	Marki	Piłsudskiego 43	zespół budowlany osiedla robotniczego przy fabryce Braci Briggsów – dom wielorodzinny	1883-1885	2012	1238
34	Marki	Marki	Piłsudskiego 76	zespół budowlany osiedla robotniczego przy fabryce Braci Briggsów – dom wielorodzinny	1883-1885	2012	1238
35	Marki	Marki	Piłsudskiego 78	zespół budowlany osiedla robotniczego przy fabryce Braci Briggsów – dom wielorodzinny	1883-1885	2012	1238
36	Marki	Marki	Piłsudskiego 80	zespół budowlany osiedla robotniczego przy fabryce Braci Briggsów – dom wielorodzinny	1883-1885	2012	1238
37	Marki	Marki	Piłsudskiego 82	zespół budowlany osiedla robotniczego przy fabryce Braci Briggsów – dom wielorodzinny	1883-1885	2012	1238
38	Marki	Marki	Piłsudskiego 84	zespół budowlany osiedla robotniczego przy fabryce	1883-1885	2012	1238

				Braci Briggsów – dom wielorodzinny			
39	Marki	Marki	Piłsudskiego 86	zespół budowlany osiedla robotniczego przy fabryce Braci Briggsów – dom wielorodzinny	1883-1885	2012	1238
40	Marki	Marki	Słowackiego 1	zespół budowlany osiedla robotniczego przy fabryce Braci Briggsów – dom wielorodzinny	1883-1885	2012	1238
41	Marki	Marki	Słowackiego 3	zespół budowlany osiedla robotniczego przy fabryce Braci Briggsów – dom wielorodzinny	1883-1885	2012	1238
42	Poświętne	Krubki- Górki		park krajobrazowy dworski	XVIII/XIX w.		271
43	Poświętne	Nowe Ręczaje	nr 28	Chałupa (nie istnieje)	XVIII w.	1981	290
44	Radzymin	Radzymin	Jana Pawła II (d. Warszawska	kaplica cmentarna	1927		1321
45	Radzymin	Radzymin	Jana Pawła II (dawna: Warszawska	cmentarz wojskowy (wraz z drzewostanem)	zał. 1912	1984	1321
46	Radzymin	Radzymin	Jana Pawła II 64 (dawna: Warszawska	budynek przycmentarny (dom dozorczy) w granicach działki	1930-32	2005	1594
47	Radzymin	Radzymin	Konstytucji 3	internat, d. budynek starostwa z otoczeniem w granicy 100 m	ok. 1830	1969	1095/
			Maja 19 (dawna: Lenina)			1983	34
48	Radzymin	Radzymin	Konstytucji 3		1843-44	2001	1094/

			Maja 26 (dawna: Lenina)	budynek szkolny (ob. Liceum)			635
49	Radzymin	Radzymin	Konstytucji 3	kamienica d. rodziny	pocz. XX w.	2000	4 d.
			Maja 4 (dawna: Lenina)	Wendlów (w granicy działki)			62
50	Radzymin	Radzymin	P.O.W. 1 (d.	cmentarz przy kościółce pw. Przemienienia Pańskiego (wraz ze starodrzewem) i murem	zał. 1706	1984	1475
			Waryńskiego)				1093/ 634
51	Radzymin	Radzymin	P.O.W. 1 (d. Waryńskiego)	kościół pw. Przemienienia Pańskiego z terenem	1773-80, przebudow a: 1897- 1919	1983	1093/ 634
52	Radzymin	Radzymin	P.O.W. 1 (d. Waryńskiego)	dzwonnica przy kościółce pw.	1773-80	1983	1093/ 634
53	Radzymin	Radzymin	P.O.W. 1 (d. Waryńskiego)	ogrodzenie frontowe kościółki pw. Przemienienia Pańskiego	XVIII/XIX w.	2019	A- 1510
54	Radzymin	Radzymin	Żeligowski go (dawna: Parkowa)	park krajobrazowy z d. założenia pałacowo- parkowego	po 1770	1977	1593
55	Radzymin	Radzymin	Żeligowski go 4 (dawna: Parkowa)	dom administratora z d. założenia pałacowo- parkowego	4 ćw. XVIII w.	2003	1593
56	Strachówka	Księżyki (Czernik)		dwór	1865	niedatowan y	295
57	Strachówka	Oseka		Młyn wodny z częścią mieszkalną	I poł. XIX w	niedatowan y	382
58	Tłuszcz	Chrzęsne		park (relikty)	XVIII w.	1977	389
59	Tłuszcz	Chrzęsne		dwór	1635	1987	389
60	Tłuszcz	Jasienica		park	XIX w.	1979	498
61	Tłuszcz	Miąse		park	XIX w.	1977	436
62	Tłuszcz	Mokra Wieś		park	XVIII/XIX w.	1977	437
63	Tłuszcz	Postoliska		cmentarz rz- kat. stara część	XIX w.	nie datowana	554
64	Tłuszcz	Postoliska		kościół parafialny pw. Św. Stanisława Bp	1913-19	1984	1049

65	Tłuszcz	Tłuszcz	Powstańców 22	spichlerz	1 poł. XIX w.	1984	418
66	Tłuszcz	Tłuszcz	Warszawska	cmentarz wojenny	1920	nie datowany	527
67	Wołomin	Wołomin	Kościelna 54 (dawna: Kasprzaka)	kościół pw. MB Częstochowski	pocz. XX w.		1117/ 1107
68	Wołomin	Wołomin	Leśniakowizna	mogiła zbiorowa żołnierzy AK, Powstańczych Oddziałów Spec. „Jerzyki” oraz Grób Nieznanego Żołnierza na cmentarzu par. kościoła p.w. MB Częstochowski			1378
69	Wołomin	Wołomin	Nagórna 2	ogród przy willi „Laurentium”		1986	1395
70	Wołomin	Wołomin	Nagórna 2	willa „Laurentium”	ok. 1920	1981	1395
71	Wołomin	Wołomin	Nałkowskiego 17	Dom Nałkowskich	1895		1198
72	Wołomin	Wołomin	Nałkowskiego ob17	ogród przy domu Nałkowskiej		1985	1198
73	Wołomin	Wołomin	Wąska 5	willa „Rohnówka” („Dom pod akacjami”)	ok. 1883	2011	1283
74	Wołomin	Wołomin d. Czarna	Gościniec	spichlerz	1 poł. XIX w.	1959	1223
75	Wołomin	Wołomin d. Czarna	Gościniec	park dworski		1962	1222
						1977	
76	Ząbki	Ząbki	Klonowa 6	willa	1918	2003	1262
77	Ząbki	Ząbki	Langiewicza 1	willa „Arkada”	1923	2010	A-981
78	Ząbki	Ząbki	Słowackiego 10	willa „Alina” z otoczeniem	1919	2004	1331
79	Ząbki	Ząbki	Wyzwolenia 16	willa z otoczeniem	1920	2009	812
80	Zielonka	Ossów		kaplica na cmentarzu wojennym			1323
81	Zielonka	Ossów		dzwonnica na cmentarzu wojennym			1323
82	Zielonka	Ossów		cmentarz wojenny (wraz z drzewostanem)	zał. 1920		1323

83	Zielonka	Zielonka	Sienkiewicza 20	willa (wraz z działką i zielenią)	1898 przebudowa l. 30. XX w.	2003	1441
84	Marki	Marki	Kasztanowa 21	Budynek szpitala „Czerwony Dwór”	Połowa XIXw.	2014	A-1775
85	Tłuszcz	Tłuszcz	dz.ew.nr 2250/53 , ul. Warszawska	wieża ciśnień na stacji kolejowej Tłuszcz	1862 r.		A-1730

3.2. ZABYTKI RUCHOME WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW

Na terenie powiatu występują zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków, jednak ze względów bezpieczeństwa nie publikuje się danych dotyczących tych obiektów. Głównie stanowią wyposażenie kościołów.

ZABYTKI RUCHOME

LP	GMINA	MIEJSCOWOŚĆ, ADRES	UWAGI	MIEJSCE PRZECHOWYWANIA	ILOŚĆ OBIEKTÓW	NR REJESTRU	DATA DOK.
1	Dąbrówka	Dąbrówka, ul. Kościelna 50	wyposażenie	kościół par. pw. Podwyższenia Krzyża Świętego	41	B-371	23.01.2015
2	Jadów	Jadów	wyposażenie	kościół par. pw. Znalezienia Krzyża Świętego	29	B-216	27.08.2009
3	Jadów	Jadów	zespół szat liturgicznych	kościół pw. Znalezienia Krzyża Świętego	14	B-409	27.07.2012
4	Klembów	Klembów, ul. gen. F. Żymirskiego 39	organy	kościół par. pw. św. Klemensa	1	46B	-
5	Klembów	Rasztów	kapliczka	przy ulicy Wspólnej 42; działka ewid. 263/4	1	B-392	22.06.2015
6	Kobyłka	Kobyłka, ul. Kościelna 35	organy	kościół par. pw. Świętej Trójcy	1	B-2327	1982
7	Kobyłka	Kobyłka	zespół pięciu	Kaplica Ogrójcowa kościoła par. pw.	5	2389-B	01.12.1987

			rzeźb figuralnych	Świętej Trójcy			
8	Marki	Marki, ul. Piłsudskiego 95	parowóz kolei wąskotorowej z tendrem	skwer	1	B-315	06.03.2012
9	Poświętne	Czubajowizna	silniki spalinowe i parowy	własność prywatna	9	B-330	26.02.2013
10	Radzymin – miasto	pl. T. Kościuszki 3	organy z projektem	kościół pw. św. Jana Chrzyciela w Radzyminie		B-2329	1982
11	Radzymin – miasto	pl. T. Kościuszki 3	rzeźba św. Jana Nepomucena	przed kościołem pw. św. Jana Chrzyciela w Radzyminie		B-2350	1983
12	Radzymin – miasto	Radzymin, P.O.W. 1	dokumenty hist.	kościół par. pw. Przemienienia Pańskiego	3	B-65	01.06.2005
13	Radzymin – miasto	Radzymin, ul. Kilińskiego	pomnik Tadeusza Kościuszki	przy ulicy		2310-B	31.05.1980
14	Tłuszcz – miasto	Tłuszcz	parowóz z tendrem	lokomotywnia	1	B-215	07.09.2009
15	Tłuszcz – obszar wiejski	Postoliska	wyposażenie	kościół par. pw. św. Stanisława Biskupa	1	96-B	21.03.1995
16	Wołomin – miasto(d. Czarna)	Gościniec 2 (d.3)	kapliczka przydrożna z figurą św. Rocha	przy ulicy	1	B-306	1958
17	Wołomin – miasto	Wołomin, ul. Ogrodowa 9	malowidła ściennie	budynek, klatka schodowa	1	B-389	08.04.2015
18	Tłuszcz	Franciszków	dz.ew.nr 79	„Kapliczka przydrożna”	lata 20-30 XX w.		B-644

3.3. PARK KULTUROWY

Park kulturowy chroni określony obszar krajobrazu kulturowego oraz wyróżniające się krajobrazowo tereny z zabytkami nieruchomymi, charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.

Na terenie powiatu wołomińskiego istnieje jeden park kulturowy. Utworzony został uchwałą nr XXVIII-36/2009 Rady Miejskiej w Wołominie z dnia 16 kwietnia 2009 r.

w sprawie utworzenia parku kulturowego pod nazwą „Ossów Wrota Bitwy Warszawskiej 1920 roku”.

3.4. ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE

Na terenie powiatu wołomińskiego znajduje się 7272 zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków archeologicznych, w tym 3 stanowiska wpisane są do rejestru zabytków (stan na luty 2017 r.). W rejestrze Zabytków są wpisane 2 zabytki archeologiczne z powiatu: kopce w Arciechowie (gmina Radzymin) oraz pozostałości XVI-wiecznego założenia obronno-rezydencjonalnego w Zawiszynie (gmina) Jadów.

ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE

LP.	GMINA/ DZIELNICA	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	EWIDENCJA	NR. REJESTRU
1	Jadów	Zawiszyn	pozostałości XVI w. założenia obronnego	08.11.1997	C-127
2	Radzymin	Arciechów	cmentarzysko (I -IV w. n.e.)	11.04.1996	C-118
3	Radzymin	Arciechów	cmentarzysko (I -IV w. n.e.)	11.04.1996	C-118

4. GMINNE EWIDENCJE ZABYTKÓW I PROGRAMY OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA TERENIE POWIATU WOŁOMIŃSKIM

Na terenie powiatu wołomińskiego dwie gminy nie mają opracowanej gminnej ewidencji zabytków, jedna gmina jest w trakcie jej aktualizacji. Natomiast jeśli chodzi o Gminne Programy Opieki nad Zabytkami dwie gminy mają je opracowane, siedem gmin jest w trakcie aktualizacji, trzy gminy nie posiadają takiego dokumentu. Nie jest to korzystne dla ochrony i opieki nad zabytkami, a przede wszystkim dobrego zarządzania tym zabytkowym zasobem przez poszczególne gminy.

W latach 2022-2023 do rejestru zabytków zostały dopisane 3 zabytki z powiatu wołomińskiego:

- Budynek szpitala „Czerwony Dwór” w Markach (nr rejestru A-1775)
- Kapliczka przydrożna we Franciszkowie (nr rejestru B-644)
- Wieża Ciśnień na stacji kolejowej w Tłuszczu (nr rejestru A-1730)

LP.	GMINA	GMINNA EWIDENCJA ZABYTEKÓW	GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTEKAMI
1	Dąbrówka	BRAK	BRAK
2	Jadów	opracowana w 2018 r.	opracowany na lata 2017-2020, w trakcie aktualizacji - uchwała z 29.09.2023 r. brak programu,
3	Klembów	opracowana w 2021 r.,	opracowany na lata 2021-2024
4	Kobyłka	opracowana w 2017 r.	opracowany na lata 2022-2025,
5	Marki	Opracowana w 2017 r.	opracowany na lata 2017-2020
6	Poświętne	Opracowywana w 2017 r	BRAK
7	Radzymin	opracowana 2016 r., aktualizacja 2024 r	opracowany na lata 2016-2019
8	Strachówka	opracowana w 2017 r.	opracowany na lata 2013-2016
9	Tłuszcz	opracowana w 2012 r.	opracowany na lata 2019-2022
10	Wołomin	opracowana w 2020 r.	opracowany na lata 2006-2009, w trakcie aktualizacji,
11	Ząbki	opracowana w 2010 r.	BRAK
12	Zielonka	BRAK	ostatni był na lata 2014-2017

5. OCENA REALIZACJI POWIATOWEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTEKAMI NA LATA 2022-2025 W OKRESIE SPRAWOZDAWCZYM 2022-2023

PPOnZ służy ochronie i wykorzystaniu lokalnych zasobów dziedzictwa kulturowego w różnych dziedzinach życia społecznego powiatu. Realizacja wyznaczonych celów wymaga przede wszystkim zmiany w świadomości, szczególnie w obszarze odpowiedzialności, jednostki samorządu terytorialnego, podmiotów, instytucji i sfer funkcjonalnych, które odpowiadają za ochronę środowiska kulturowego i naturalnego, za ład i zagospodarowanie przestrzenne.

W PPOnZ wyznaczono dwa priorytety, kierunki działań oraz zadania, co stanowi kontynuację Powiatowego programu opieki nad zabytkami Powiatu Wołomińskiego na lata 2010 – 2013. Zostały one sformułowane w perspektywie wieloletniej i w latach obejmujących niniejsze sprawozdanie były one sukcesywnie realizowane.

5.1. PRIORYTET I: rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego, jako element rozwoju gospodarczo-społecznego powiatu wołomińskiego.

Zostały opracowane 3 założenia, zgodnie z którymi realizowano zadania ustawowe.

- Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania zostało zaplanowane poprzez realizację siedmiu zadań.

1. Ustanawianie przez Starostę na wniosek Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków społecznych opiekunów zabytków, prowadzenie listy społecznych opiekunów zabytków, wydawanie osobom fizycznym legitymacji społecznego opiekuna zabytków, wydawanie zaświadczeń osobom prawnym lub innym jednostkom organizacyjnym nieposiadającym osobowości prawnej, pełniącym funkcję społecznego opiekuna zabytków.
2. Umieszczanie przez Starostę w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków na obiekcie zabytkowym nieruchomym wpisanym do rejestru zabytków, znaku informującego o tym, że zabytek ten podlega ochronie.
3. Stały monitoring oraz aplikowanie o środki z programów wspierających rewitalizację obiektów zabytkowych oraz ochronę dziedzictwa kulturowego.
4. Kontynuowanie przyznawania dotacji na prace konserwatorskie i restauratorskie przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków oraz zmiana uchwały zgodnie z obowiązującymi przepisami uwzględniającymi dotacje na obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków.
5. Prowadzenie okresowych kontroli stanu zachowania obiektów zabytkowych stanowiących własność powiatu, w celu wytypowania najbardziej zagrożonych, wymagających niezbędnych remontów, na tej podstawie opracowanie planu remontów.
6. Utrzymanie obiektów zabytkowych we właściwym stanie technicznym i estetycznym oraz prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich przy obiektach zabytkowych, stanowiących własność powiatu.
7. Okresowa aktualizacja Planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych

Ad. 1 Od listopada 2021 roku Starosta Wołomiński wyznaczył społecznych opiekunów zabytków:

- osobę fizyczną – na podstawie zarządzenia nr 22.2022 z dnia 28.01.2022 r.
- Jadowskie Stowarzyszenie Historyczne – na podstawie zarządzenia nr 267 z dnia 25.11.2021 r.

Ad. 2 Nie odnotowano zapotrzebowania na umieszczanie przez Starostę Wołomińskiego w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków na obiekcie zabytkowym nieruchomym wpisanym do rejestru zabytków, znaku informującego o tym, że zabytek ten podlega ochronie.

Ad. 3 Powiat Wołomiński skutecznie aplikował w 2022 i 2023 roku o zewnętrzne środki z programów wspierających rewitalizację obiektów zabytkowych oraz ochronę dziedzictwa kulturowego. Złożone zostały **4 wnioski o dotacje z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków**, który zakładał pokrycie wydatków związanych z realizacją zadań inwestycyjnych w ramach finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz udzielania przez wnioskodawcę dotacji, na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.

Dwa wnioski dotyczyły utrzymania obiektów zabytkowych we właściwym stanie technicznym i estetycznym oraz prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich przy obiektach zabytkowych, stanowiących własność powiatu wołomińskiego:

- ✓ Renowacja zabytkowych pomieszczeń L.O. w Radzyminie. Wartość inwestycji 1 200 000,00 zł. (wstępna promesa z BGK otrzymana 05.10.2023 r.) Przewidywany termin zakończenia inwestycji 31.03.2026 r.
- ✓ Hydroizolacja budynków zespołu pałacowo-parkowego w Chrzęsnem. Wartość inwestycji 3 490 000,00 zł. (wstępna promesa z BGK otrzymana 05.10.2023 r.) Przewidywany termin zakończenia inwestycji 31.07.2026 r.

Kolejne dwa wnioski dotyczyły utrzymania obiektów zabytkowych we właściwym stanie technicznym i estetycznym oraz prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich przy obiektach zabytkowych, nie stanowiących własności powiatu wołomińskiego:

- ✓ Przygotowanie dokumentacji techniczno-konserwatorskiej wraz z pozyskaniem pozwolenia na przeprowadzenie robót w Bazylice Św. Trójcy w Kobyłce. Wartość inwestycji 1 500 000,00 zł. (wstępna promesa z BGK otrzymana 07.07.2023 r.) Przewidywany termin zakończenia inwestycji 31.12.2025 r.
- ✓ Renowacja zabytkowej architektury na cmentarzu parafii Św. Trójcy w Kobyłce. Wartość inwestycji 900 000,00 zł. (wstępna promesa z BGK otrzymana 05.10.2023 r.) Przewidywany termin zakończenia inwestycji 31.07.2026 r.

Ad. 4 Powiat Wołomiński zabezpiecza co roku środki finansowe na dotacje na prace remontowo-konserwatorskie zabytków.

W 2022 roku była to kwota 65 500,00 zł.

W 2023 roku była to kwota 47 500,00 zł.

W tym okresie nie wpłynęły wnioski od właścicieli obiektów.

Powiat zaktualizował warunki udzielania dotacji pod kątem obowiązujących przepisów prawa uwzględniających obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków.

Ad. 5 W latach 2022-2023 z budżetu Powiatu Wołomińskiego zabezpieczono środki finansowe na remont i konserwację obiektów zabytkowych:

- ✓ **Pałac w Chrzęsnem** – prowadzenie okresowych kontroli stanu zachowania obiektu, utrzymanie obiektu we właściwym stanie technicznym i estetycznym oraz prace remontowo-konserwatorskie.

W 2022 roku przeznaczono kwotę 70 000,00 zł w ramach dotacji celowej na wykonanie osuszenia murów Pałacu oraz renowację elewacji na budynku spichlerza.

Wykonana została również bieżąca konserwacja urządzeń i instalacji w kwocie 13 678,00 zł.

W 2023 roku na bieżącą konserwację urządzeń i instalacji przeznaczono kwotę 31 673,00 zł. Zakres prac dotyczących hydroizolacji budynków finansowany jest z zewnętrznych środków z pozyskanych dotacji przedstawionych w punkcie 3. Przegląd techniczny konstrukcyjno-instalacyjny budynek przeszedł w lipcu 2022 roku i w lipcu 2023 roku.

- ✓ **Lokomotywa parowa Ty2-1226 z tendrem w Tłuszczu** – zrealizowano prace w zakresie umycia parowozu i tendra myjką wysokociśnieniową z odpowiednim preparatem chemicznym, zlikwidowania pojawiających się ognisk korozji poprzez oczyszczenie do metalicznego podłoża miejsc, gdzie pojawia się rdza, przygotowania nawierzchni do nałożenia nowej malatury poprzez jej zmatowienie, odpylenie i odtłuszczenie w miejscach nanoszenia nowej warstwy farb, odświeżenia wyglądu parowozu poprzez miejscowe naniesienia nowej malatury w miejscach uszkodzenia warstwy antykorozyjnej, naniesienia nowej malatury w miejscach kredowania obecnie nałożonej farby, zabezpieczenia stali farbami o takich samych właściwościach jak te, które były wykorzystane podczas prac konserwatorskich. W roku 2022 r. na powyższe prace przeznaczono 12 000 zł, w 2023 roku 14 190 zł.
- ✓ **Zabytkowe pomieszczenia L.O. w Radzyminie** – zakres prac i finansowanie opisane zostało w punkcie 3. Przegląd techniczny konstrukcyjno – instalacyjny budynek przeszedł w lutym 2022 r i w styczniu 2023 r.

Ad. 7 We wrześniu 2023 roku Plan Ochrony Zabytków na wypadek Konfliktu Zbrojnego został uzgodniony z Konserwatorem Zabytków i zatwierdzony. Podstawą prawną jest Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 2003 roku oraz Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 roku w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków.

- Podjęcie działań mających na celu podniesienie atrakcyjności krajobrazu kulturowego powiatu na potrzeby edukacyjne, społeczne i turystyczne zostało zaplanowane poprzez realizację 3 zadań.

1. Promowanie istniejących wartości krajobrazowych powiatu oraz atrakcyjnych przestrzeni widokowych, w tym ochrona historycznego tła krajobrazowego.
2. Współpraca z organizacjami turystycznymi w zakresie ustalenia potrzeb rozwoju bazy turystycznej i propagowania walorów powiatu oraz rozwinięcia informacji turystycznej w miejscach najliczniej uczęszczanych przez turystów.
3. Stały monitoring oraz aplikowanie o środki z programów wspierających rewitalizację obiektów zabytkowych oraz ochronę dziedzictwa kulturowego.

Ad. 1 i 2 Powiat Wołomiński promował istniejące wartości krajobrazowo - przyrodnicze, kulturowe, turystyczne powiatu oraz atrakcyjne przestrzenie widokowe podejmując wiele działań z zakresu, współpracy organizacjami turystycznymi, aplikowania o środki z programów wspierających dziedzictwo kulturowe, wydawania publikacji i upowszechniania wiedzy. W latach 2022-2023 zrealizował:

- ✓ Współpraca ze stowarzyszeniem JAX w zakresie prowadzenia strony www.wyprawaznaturaikultura.com.pl . Jest to portal turystyczny zawierający informacje dot. szlaków turystycznych powiatu, informacje o usługach turystycznych oraz agregat aktualnych wydarzeń kulturalnych i sportowych z 12 gmin powiatu.
- ✓ Stworzenie mapy turystycznej w wersji elektronicznej. Powiat Wołomiński w 2023 roku zamówił elektroniczną wersję mapy turystycznej do późniejszego wydruku w formie papierowej. Mapa zawiera szlaki rowerowe oraz obiekty ważne pod względem turystycznym m. in. zabytki rezerwaty, parki krajobrazowe.
- ✓ Współpraca ze Stowarzyszeniem na Rzecz Promocji i Rozwoju Zalew Zegrzyńskiego w zakresie utworzenia turystycznych przepraw katamaranowych „Rowerowa pętla wokół Jeziora Zegrzyńskiego”. W ramach zadania Stowarzyszenie w 2022 i 2023 roku wydało ulotki promujące to działanie zawierające także mapę szlaków rowerowych oraz informacje o atrakcjach powiatu wołomińskiego (m.in. krótki opis atrakcji turystycznych w Gminie Radzymin i Dąbrówka oraz opis dot. terenów nad rzeką Liwiec). Armator przepraw udostępnia także pasażerom nagranie audio promujące walory przyrodnicze i kulturowe powiatu wołomińskiego.
- ✓ Upowszechnianie wiedzy o zasobach kulturowych i przyrodniczych powiatu, a także o jego walorach turystycznych na stronie internetowej powiatu oraz w innych dostępnych środkach masowego przekazu:
 - w 2022 roku
 - Podmiot realizujący: Stowarzyszenie Na Rzecz Promocji i Rozwoju Zalewu Zegrzyńskiego z Serocka

Zadanie: Tramwaje wodne u ujścia Bugu do Narwi - kontynuacja zadania

Wartość projektu: 71.680,00 zł

Dofinansowanie: 25.000 zł

2000 szt. ulotek – map

- Podmiot realizujący: Lokalna Organizacja Turystyczna Na Wchód od Warszawy z Wołomina

Zadanie: Nadbużański Tramwaj Wodny

Wartość projektu: 32.000,00 zł

Dofinansowanie przez Powiat: 25.000 zł

3000 szt. ulotek - map

○ w 2023 roku

- Podmiot realizujący: Stowarzyszenie Na Rzecz Promocji i Rozwoju Zalewu Zegrzyńskiego z Serocka

Zadanie: Rowerowa przeprawa u ujścia Bugu do Narwi

Wartość projektu: 75.300,00 zł

Dofinansowanie: 25.000 zł

1000 szt. ulotek - map

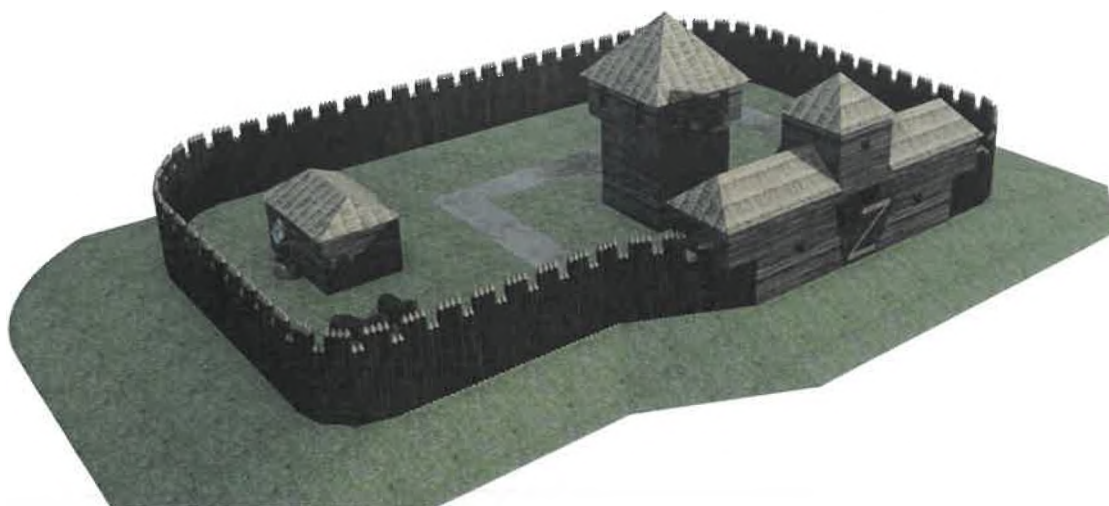
- Podmiot realizujący: Lokalna Organizacja Turystyczna Na Wchód od Warszawy z Wołomina

Zadanie: Nadbużański Tramwaj Wodny

Wartość projektu: 41.000,00 zł

Dofinansowanie przez Powiat: 25.000 zł

1000 szt. ulotek - map

- Podmiot realizujący: Fundacja FUCCO z Pońca

Zadanie: Nieodkryty Powiat Wołomiński

Wartość projektu: 8.500,00 zł

Dofinansowanie przez Powiat: 7.500 zł

Odtworzenie w formie rzeczywistości rozszerzonej (nałożenie wirtualnych obiektów na rzeczywisty obraz widziany kamerą lub smartfonem - obiekty 3D:

1. Nieistniejące grodzisko w Zawiszynie gmina Jadów
2. Wyburzona wieża ciśnięć w Wołominie „Grzybek”
3. PZL „Karaś” w Jadowie lub Grabiach pod Wołominem
4. Pałac w Chrzęsnem – karoca z gośćmi podjeżdżającymi na dziedziniec
5. Ciuchcia w Marach stacja Struga
6. Synagoga w Radzyminie
7. Nieistniejący młyn w Turzu gmina Poświętne
8. Parowóz w Tłuszczu przy Zespole Szkół
9. Korowód weselny Norwida w Strachówce
10. Pociąg pancerny z Bitwy Warszawskiej 1920 r. w Ossowie

Na terenie powiatu wołomińskiego, w ramach projektu UE „Powiat Wołomiński z naturą i kulturą” zostały utworzone 3 punkty Informacji Turystycznej:

1. w Bibliotece Publicznej w Urlach,
2. w Gminnym Centrum Kultury w Dąbrówce,
3. w Urzędzie Gminy w Strachówce.

Obecnie funkcjonuje punkt w Bibliotece Publicznej w Urlach. Należy dodać, że w Strategii Rozwoju Turystyki Powiatu Wołomińskiego na lata 2021-2030 w CELU STRATEGICZNYM nr 3: POWSTANIE SILNEGO OTOCZENIA INSTYTUCJONALNEGO DZIAŁAJĄCEGO NA RZECZ ROZWOJU TURYSTYKI, jest zapisany kierunek działania 3.1 Wzmocnienie roli turystyki w samorządach lokalnych Powiatu Wołomińskiego. Zadanie 3.1.2 zakłada Utworzenie Centrum Informacji Turystycznej, ze wskazaniem, że mogłoby to zostać umieszczone w Pałacu w Chrząstnem.

Ad. Podejmowane działania w ramach zadania nr 3 zostały szczegółowo opisane w części dotyczącej realizacji Priorytetu 1.

- Podejmowanie działań umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

1. Podnoszenie poziomu wykształcenia pracowników Starostwa Powiatowego zatrudnionych w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego, poprzez przeprowadzanie odpowiednich szkoleń.

Ad. 1 W okresie 2022-2023 nie prowadzono szkolenia kadry pracowniczej z zakresu opieki nad zabytkami.

5.2. PRIORYTET II: Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości kulturowej mieszkańców powiatu wołomińskiego.

Zostały opracowane 2 założenia, zgodnie z którymi podjęto działania.

- Szeroki dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym powiatu został zaplanowany w 5 zadaniach.

1. Wydawanie materiałów, publikacji, folderów dotyczących zabytków w powiecie oraz wspieranie wydawania niekomercyjnych niskonakładowych wydawnictw (katalogów, przewodników, albumów, widokówek, kalendarzy i innych wydawnictw prezentujących środowisko kulturowe powiatu
 2. Upowszechnianie wiedzy o zasobach kulturowych i przyrodniczych powiatu, a także o jego walorach turystycznych na stronie internetowej powiatu oraz w innych dostępnych środkach masowego przekazu.
 3. Nagłaśnianie i informowanie lokalnej społeczności o ważnych odkryciach konserwatorskich i archeologicznych w celu budowania tożsamości historycznej oraz kreowania właściwych zachowań wobec dziedzictwa kulturowego.
 4. Opracowanie interaktywnej mapy powiatu z naniesioną lokalizacją obiektów zabytkowych, ułatwiającej dotarcie do wszystkich elementów dziedzictwa kulturowego.
 5. Kontynuowanie w opracowywaniu sprawozdania z realizacji Powiatowego programu opieki nad zabytkami przy ścisłej współpracy z gminami z terenu powiatu oraz udostępnianie sprawozdania do publicznej wiadomości
- Edukacja i popularyzowanie wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym powiatu została zaplanowana w 4 zadaniach.
 1. Wydawanie i wspieranie publikacji, folderów promocyjnych, przewodników poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego powiatu.
 2. Prowadzenie działalności edukacyjnej skierowanej do młodzieży szkolnej poprzez organizowanie dla niej konkursów szkolnych i odpowiednich zajęć popularyzujących historię powiatu oraz jej zabytki oraz wspieranie ich realizacji.
 3. Wspieranie działań i ścisła współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w sferze ochrony zabytków.
 4. Aktywna współpraca z mediami w celu promocji zabytków oraz upowszechniania działań związanych z opieką na zabytkami.

W ramach realizacji Priorytetu II oraz jego założeń i działań zostało przeprowadzonych szereg inicjatyw w celu wydania materiałów promocyjnych przy współpracy z zewnętrznymi instytucjami i gminami z terenu powiatu.

o Wśród działań w 2022 roku znalazły się:

- ✓ Podmiot realizujący: Fundacja Ogarnij Emocje z Wołomina
Publikacja: SZAŁ - film dokumentalno-edukacyjny dedykowany twórczości Władysława Podkowińskiego
Wartość projektu: 72.900,00 zł
Dofinansowanie przez Powiat: 33.000 zł.
- ✓ Wydanie kalendarzy trójdzielnych na 2023 rok z wizerunkiem promującym Pałac w Chrząstnem – poniesione koszty w wysokości 1 439,10 zł.
- ✓ Wydanie katalogu z pleneru ceramicznego w Pałacu w Chrząstnem „Z Ziemi” – poniesione koszty w wysokości 1 963,08 zł.
- ✓ Publikacja „Powiat Wołomiński Ziemia Norwida i Cudu nad Wisłą” przy barterowej współpracy z Wydawnictwem Signum, promującej walory kulturowe powiatu.
- ✓ Współorganizacja IX Powiatowego Konkursu Recytatorskiego pt. "Spotkanie z poezją" w Szkole Podstawowej im. Królowej Jadwigi w Tłuszczu – poniesione koszty w wysokości 1 500,00 zł.
- ✓ Współorganizacja XVIII Powiatowego Konkursu Recytatorskiego Poezji K.K. Baczyńskiego w Zespole Szkół w Tłuszczu – poniesione koszty w wysokości 2 000,00 zł.
- ✓ Współorganizacja II Ogólnopolski Konkurs Plastyczny im. Władysława Podkowińskiego w Zespole Szkół im. W.Podkowińskiego w Mokrej Wsi – poniesione koszty w wysokości 3 000,00 zł.
- ✓ Współorganizacja V Konkursu Piosenki Żołnierskiej i Patriotycznej w Liceum Ogólnokształcące im. Bitwy Warszawskiej 1920 roku w Urlach – poniesione koszty w wysokości 2 900,00 zł.
- ✓ Współorganizacja ze Związkiem Sybiraków Koła Wołomin Uroczystego odsłonięcia kamienia pamiątkowego – poniesione koszty w wysokości 1 500,00 zł.
- ✓ Współorganizacja spektaklu Szlakiem niepodległości - spektakl "Korpo i tradycja" z Fundacją Damy Radę - z Kulturą! – poniesione koszty w wysokości 5 000,00 zł.
- ✓ Współorganizacja prelekcji "ZAKOCHAJ SIĘ W POLSCE" wraz ze Stowarzyszeniem Powiatowego Uniwersytetu Otwartego w Wołominie – poniesione koszty w wysokości 1 200,00 zł.

○ Wśród działań w 2023 roku znalazły się:

- ✓ Podmiot realizujący: TO JEST PIĘKNE z Radzymina
Publikacja: FILM BITWA WARSZAWSKA 1920 - HISTORIE NIEZNANE
Wartość projektu: 51.000,00 zł
Dofinansowanie przez Powiat: 27.000 zł.
- ✓ Podmiot realizujący: Fundacja Ogarnij Emocje z Wołomina
Publikacja: (film) Kotarbińscy
Wartość projektu: 78.600,00 zł
Dofinansowanie przez Powiat: 27.000 zł.
- ✓ Wydanie kalendarzy trójdzielnych na 2024 rok z wizerunkiem promującym Pałac w Chrzęsnem – poniesione koszty w wysokości 1 377,60 zł.
- ✓ Wydanie katalogu z pleneru ceramicznego w Pałacu w Chrzęsnem „Z Ziemi” – poniesione koszty w wysokości 2 983,79 zł.
- ✓ Nagranie spotu przedstawiającego wydarzenia odbywające się w 2023 r w Pałacu w Chrzęsnem – poniesione koszty w wysokości 1 230,00 zł
[https://www.youtube.com/watch?v=t0vTA0GRdQQ&t=6s.](https://www.youtube.com/watch?v=t0vTA0GRdQQ&t=6s)
- ✓ Współorganizacja XIX Powiatowego Konkursu Recytatorskiego Poezji K.K. Baczyńskiego w Zespole Szkół w Tłuszczu – poniesione koszty w wysokości 1 500,00 zł.
- ✓ Współorganizacja III Ogólnopolski Konkurs Plastyczny im. Władysława Podkowińskiego w Zespole Szkół im. W.Podkowińskiego w Mokrej Wsi – poniesione koszty w wysokości 3 050,00 zł.
- ✓ Współorganizacja VI Konkursu Piosenki Żołnierskiej i Patriotycznej w Liceum Ogólnokształcące im. Bitwy Warszawskiej 1920 roku w Urlach – poniesione koszty w wysokości 3 000,00 zł.
- ✓ Współorganizacja Obchodów 79. rocznicy zrzutu żołnierzy Cichociemnych - WELLER 2, KOŁAKÓW '44 – wraz z Gminnym Centrum Kultury w Dąbrówce – poniesione koszty w wysokości 5 000,00 zł.

- ✓ Współorganizacja W NIE TAK STARYM KINIE... Nieznane polskie fotografie i fotosy filmowe z lat 1958-1977 – NIEZWYKŁEJ WYSTAWY PLENEROWEJ wraz z Fundacją Znaki Pamięci - poniesione koszty w wysokości 4 000,00 zł.
- ✓ Współorganizacja VI edycji Powiatowego konkursu recytatorskiego Pisma Świętego "UWIERZYŁEM SŁOWU" wraz ze Szkołą Podstawową nr 4 z Oddziałami Integracyjnymi im. Marynarki Wojennej RP w Wołominie - poniesione koszty w wysokości 3 500,00 zł.
- ✓ Współorganizacja 1 Rajdu gwiazdzistego 1 Korpusu Kadetów Kawalerii Ochotniczej - Strachówka 2023 - Młodzi na szlakach Powstania Styczniowego 1863-64 wraz ze Stowarzyszeniem Krechowiacy - Towarzystwo krzewienia edukacji historycznej im. 1 PU Krechowieckich - poniesione koszty w wysokości 5 000,00 zł.

W okresie 2022-2023 nie dokonano odkryć nieznanymi dotychczas obiektów zabytkowych nieruchomych, ruchomych oraz archeologicznych. Prowadzono monitoring gminnych ewidencji zabytków¹ oraz Wojewódzkiego Rejestru Zabytków.

Powiat Wołomiński prowadzi aktywną politykę informacyjną o zadaniach realizowanych przez samorząd powiatowy. Współpraca opiera się na stałym kontakcie z mediami, udzielaniu wywiadów, przesyłaniu informacji prasowych do mediów lokalnych o zasięgu powiatowym (prasa, radio, Internet) oraz mediów o zasięgu regionalnym i ogólnopolskim (televizja, radio, prasa, Internet).

Powiat Wołomiński współpracuje w sferze ochrony zabytków z Powiatową Radą Działalności Pożytku Publicznego w ramach jej działalności i realizacji Powiatowego Programu Współpracy z organizacjami Pozarządowymi.

¹ Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 11 maja 2023 r. o sygn. akt P 12/18 orzekł o niezgodności z Konstytucją przepisów regulujących wpis zabytku nieruchomego w gminnej ewidencji zabytków (dalej: GEZ) wyznaczonego przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków. Wyrok TK pozbawił mocy przepis regulujący ujęcie w GEZ zabytku nieruchomego wyznaczonego przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z WKZ: art. 22 ust.5 pkt 3 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, w zakresie w jakim ogranicza prawo własności nieruchomości przez dopuszczenie ujęcia nieruchomości jako zabytku nieruchomego w GEZ, bez zapewnienia właścicielowi gwarancji ochrony prawnej przed dokonaniem takiego ograniczenia. Orzeczenie TK nie uchyla GEZ. Wyrok TK nie dotyczy zabytków, które w GEZ ujęte zostały z powodu ich uprzedniego wpisu do rejestru zabytków lub do wojewódzkiej ewidencji zabytków. Wpisy dokonane przed ogłoszeniem wyroku TK pozostają w mocy.

6. PODSUMOWANIE

W latach 2022-2023 Starostwo Powiatowe w Wołominie oraz podległe jednostki skutecznie wdrażały ustanowione w Powiatowym Programie Opieki nad Zabytkami Powiatu Wołomińskiego na lata 2022-2025, cele priorytetowe, kierunki rozwoju oraz postawione zadania.

Liczba zrealizowanych zadań na przestrzeni lat 2022-2023 sprawia, że świadomość mieszkańców dotycząca walorów dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego, historycznego oraz turystycznego stale rośnie, a dbałość o zabytki znajdujące się na terenie powiatu wołomińskiego staje się priorytetem.

NACZELNIK WYDZIAŁU

Henryka Michalczevska

